

20 31 Yugoslavia

MINISTERIE VAN DEFENSIE
Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES Den-Haag
Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:
Zie Verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/93/095/0066	11 januari 1993

Onderwerp:
Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 03/93)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in de voormalige Joegoslavische Federatie.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafdeling Inlichtingen

Kolonel der Grenadiers

Bijlagen	Bezoekadres	Doorkiesnummer
één	Kalvermarkt 28	070 - 3 18 6634
	Den-Haag	

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/93/095/0066
d.d. 11 januari 1993

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Binnenlands Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken

t.a.v. AMAD

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

03/93

(Afgesloten 111200 JAN 1993)

Bosnië-Herzegovina

De strijd in Bosnië-Herzegovina lijkt weer in hevigheid toe te nemen. Met name in de noordelijke Sava-vallei is sprake van zware strijd; kennelijk proberen de Serviërs nog steeds een vooral voor bevoorradingdoeleinden bruikbare corridor tot stand te brengen tussen de door hen gedomineerde gebieden in het oosten en het westen van de republiek. Een vertegenwoordiger van UNHCR heeft eind vorige week verklaard dat Brcko, de plaats waar de beoogde corridor het smalst is, zou zijn veroverd door de Serviërs. Dezen zouden daarmee de nagestreefde verbinding tot stand hebben gebracht. Dit kan echter niet bevestigd worden. Bovendien moet worden aangenomen dat de (Bosnische en Kroatische) Kroaten alle beschikbare middelen zouden aanwenden om de corridor weer te doorbreken.

Op 9 januari is bij Sarajevo de Bosnische vice-premier Turajlic gedood door Bosnische Serviërs. Hij bevond zich in een VN-pantservoertuig, dat werd tegengehouden door een Servische gevechtsgroep. Tijdens de onderhandelingen tussen de commandant van het konvooi en de Servische leiding werden de deuren van het pantservoertuig geopend, waarna Turajlic door een van de Servische strijders werd neergeschoten. Over de achtergronden van het incident bestaat onzekerheid. Mogelijk meenden de Serviërs dat het VN-konvooi Turkse wapens of strijders vervoerde, omdat kort tevoren op het vliegveld waar Turajlic vandaan kwam, een Turks vliegtuig was geland.

Aanvankelijk spraken de Bosnisch-Servische autoriteiten het vermoeden uit dat het incident in scène was gezet door de Moslims zelf. Daarbij werd onderstreept dat het betreffende incident geenszins in het belang van de Serviërs was. Toen duidelijk werd dat de Serviërs wel degelijk verantwoordelijk waren voor de moord op Turajlic, werd de schuldige gearresteerd en verklaard dat deze zal worden berecht. Tevens werd aangekondigd dat de Servische president Milosevic, die tevoren had gesteld niet naar het vredesoverleg in Genève te zullen gaan, alsnog aan die besprekingen zal gaan deelnemen. Dit alles lijkt aan te geven dat er bij de moord op Turajlic sprake is geweest van een incident, dat niet heeft plaatsgevonden in opdracht of met medeweten van de Bosnisch-Servische top.

De Bosnische president Izetbegovic heeft relatief gematigd gereageerd op de moord op Turajlic. Met name is hij niet overgegaan tot een boycot van het overleg in Genève, waarvan aanvankelijk sprake was. Het incident stelt de Moslims in staat hun beschuldigingen, dat de Serviërs niet geïnteresseerd zijn in vrede, tegenover de internationale publieke opinie te onderstrepen. Vermeldenswaard is verder dat Turajlic in het Bosnische politieke spectrum min of meer de koers volgde van de radicaal-islamitische stroming onder leiding van vice-president Ganic. Laatstgenoemde heeft de VN verantwoordelijk gesteld voor de moord op Turajlic en om die reden opgeroepen tot het staken van verdere deelname aan vredesbesprekingen. Zoals gesteld heeft Izetbegovic aan deze oproep geen gehoor gegeven.

De verschillen in benadering tussen Izetbegovic en Ganic zijn de afgelopen weken met name aan het licht getreden met betrekking tot de mogelijkheid van een buitenlandse militaire interventie in Bosnië-Herzegovina. Hoewel beide functio-

narissen voorstander zijn van een dergelijke interventie, wil Ganic deze bij voorkeur uitgevoerd zien door (meer radicale) islamitische landen. Izetbegovic heeft de afgelopen dagen met name Washington en Parijs bezocht, waar hij juist "de democratische landen" heeft opgeroepen tot een interventie. In de VS onderstreepte hij overigens ook dat, als het Westen niet tussenbeide komt, hij Turkije en andere islamitische landen om een interventie zal vragen.

Er blijft nog steeds sprake van latente spanningen tussen (Bosnische) Kroaten en Moslims in diverse delen van Bosnië-Herzegovina. Deze houden vermoedelijk verband met het feit dat de Kroaten reeds in een zeer vroeg stadium de vredesvoorstellen van de internationale bemiddelaars Vance en Owen hebben ondertekend, die zoals bekend niet overeenkomen met de doelstellingen van de Moslims. Deze moeten derhalve blijven vrezen dat de Kroaten zich onder bepaalde omstandigheden aan het samenwerkingsverband tegen de Serviërs zullen onttrekken. De spanningen kunnen op korte termijn leiden tot nieuwe confrontaties tussen Kroaten en Moslims. Ook blijft de mogelijkheid bestaan dat Moslims incidenten uitlokken, waarbij met name internationaal personeel betrokken zou zijn, met als doel op korte termijn een verdergaande buitenlandse militaire interventie te provoceren. In dit verband is mogelijk vermeldenswaard dat het afgelopen weekeinde een bus van UNHCR is opgeblazen in Neum, de enige kustplaats van Bosnië-Herzegovina. Neum ligt in door Kroaten gedomineerd gebied, maar acties van Moslim-zijde zijn aldaar geenszins uitgesloten.

Internationale vredesinspanningen

Gisteren is in Genève een nieuwe ronde begonnen van de besprekingen over een politieke oplossing voor de tegenstellingen in Bosnië-Herzegovina. Daarbij is slechts geringe vooruitgang geboekt. De Bosnisch-Servische leider Karadzic heeft nieuwe voorstellen gedaan, die zijn gebaseerd op de vorming van een Bosnische confederatie van drie (etnische) kantons, die onder VN-auspiciën zou worden gedomesticeerd. Hij onderstreepte echter dat de Bosnische Serviërs niet bereid zijn hun soevereiniteit op te geven en blijven vasthouden aan een eigen staatsverband. Ook stelde hij dat een zodanige uitruil van gebieden noodzakelijk is, dat de Servische gebieden in oost- en west-Bosnië (en derhalve ook in Kroatië) met Servië verbonden zijn. Tenslotte stelde hij dat ieder resultaat van "Genève" aan een referendum onderworpen moet worden.

Het feit dat Karadzic, ondanks zijn verzet tegen de plannen van Vance en Owen, de dialoog op gang lijkt te willen houden, geeft aan dat zijn opstelling met name ingegeven is door de internationale politieke druk op de Serviërs, en mogelijk ook door de moord op Turajlic. De Bosnische Serviërs zijn echter niet bereid tot fundamentele concessies. Hoewel de Servische president Milosevic - evenals zijn Montenegrijnse ambtgenoot Bulatovic - heeft toegezegd vandaag naar Genève te zullen komen, kan uit Milosevic's aanvankelijke weigering worden opgemaakt dat hij niet bereid is grote druk op Karadzic uit te oefenen om alsnog met de voorstellen van Vance en Owen in te stemmen. Milosevic en Bulatovic hebben het afgelopen weekeinde overleg gevoerd met de Bosnische en Kroatische Serviërs, vermoedelijk om hun onderhandelingstactiek in Genève te coördineren.

Het is in de huidige omstandigheden vrijwel uitgesloten dat de Bosnische Moslims en Kroaten zullen instemmen met de voorstellen van Karadzic. De Kroaten zullen niet aanvaarden dat er een territoriale verbinding tot stand wordt gebracht tussen Servië en de Krajina's, met name omdat de mogelijkheid van bevoorrading vanuit Servië het herstel van het Kroatische gezag over de "Servische" gebieden in Kroatië zelf ernstig zou bemoeilijken. De Moslims blijven vasthouden aan een gecentraliseerde eenheidsstaat en hebben in dat kader zelfs een voorbehoud gemaakt bij de voorstellen van Vance en Owen. Gisteren hebben zij gedreigd de onderhandelingen te verlaten, tenzij de Serviërs formeel de "soevereiniteit van Bosnië-Herzegovina" erkennen.

Izetbegovic is overigens wèl uit Genève vertrokken, om de conferentie van islamitische landen in Senegal bij te wonen. Naar verluidt zou hij hedenavond weer terugkeren. Inmiddels wordt de Bosnische regeringsdelegatie geleid door minister van Buitenlandse Zaken Silajdzic. Vermoedelijk wil Izetbegovic met zijn reis de westerse landen aanzetten tot een meer actieve opstelling in Bosnië-Herzegovina. Zoals gemeld hadden de islamitische landen reeds in december gedreigd met eigen initiatieven ten gunste van de Bosnische Moslims, tenzij de VN-vredesinspanningen vóór 15 januari resultaten zouden hebben opgeleverd. De Turkse minister van Buitenlandse Zaken heeft vorige week zelfs gezinspeeld op een olieboycot tegen het Westen om dit tot een militaire interventie te dwingen. Het is echter niet te verwachten dat de islamitische top tot dergelijke ingrijpende maatregelen zal besluiten. Wèl is denkbaar dat met kracht zal worden gepleit voor opheffing van het wapenembargo tegen Bosnië-Herzegovina, waarom de Bosnische regering reeds geruime tijd verzoekt.

De Franse minister van Buitenlandse Zaken Dumas heeft het afgelopen weekeinde gezinspeeld op een militaire aktie om de gevangenenkampen in Bosnië-Herzegovina te bevrijden. Hij stelde dat voor een zodanige aktie de militaire middelen aanwezig zijn. Frankrijk geeft de voorkeur aan sanctionering van dergelijke acties door de Veiligheidsraad, maar een unilateraal Frans optreden is volgens Dumas zeker niet uitgesloten. Overigens pleitte hij tevens voor snelle besluitvorming in de Veiligheidsraad inzake actieve maatregelen om het vliegverbod boven Bosnië-Herzegovina af te dwingen. Daarbij maakte hij met name melding van de noodzaak tot militaire acties tegen radars, artillerie en andere wapens die een bedreiging vormen voor geallieerde vliegtuigen die in dit kader zouden worden ingezet. Dumas' ambtgenoot die is belast met humanitaire aangelegenheden, Kouchner, heeft duidelijk gemaakt dat Frankrijk voorstander is van het opheffen van het wapenembargo op Bosnië-Herzegovina.

De toekomstige Amerikaanse minister van Defensie Aspin heeft verklaard dat de Amerikaanse belangen in Bosnië groter zijn dan in Somalië, waar enkele weken geleden een Amerikaanse interventie heeft plaatsgevonden. De huidige minister van Buitenlandse Zaken Eagleburger heeft gewaarschuwd dat de VS hun aanzien in de islamitische wereld verliezen door hun onvermogen de crisis in het voormalige Joegoslavië te beëindigen. Beide uitspraken wijzen erop dat ook in Amerikaanse politieke kringen de steun voor interventie in Bosnië-Herzegovina groter wordt.

Kroatië

Bij Pakrac (UNPA-west) is een UNPROFOR-pantservoertuig getroffen door een antitankkraket. Het is niet duidelijk wie voor deze aanval verantwoordelijk was, maar volgens UNPROFOR vond het incident plaats in door Serviërs gecontroleerd gebied. Zoals reeds eerder gemeld, hebben niet alleen de Kroaten, maar ook de Serviërs UNPROFOR de afgelopen weken beschuldigd van een niet-neutrale opstelling. Het is denkbaar dat de aanval in dat kader past. Het is overigens waarschijnlijk, maar niet geheel zeker dat de Serviërs hiervoor verantwoordelijk zijn, omdat in UNPA-west in het recente verleden herhaaldelijk Kroatische infiltraties zijn gemeld.

Conclusie/voorzicht

De kans dat het overleg in Genève over een politieke oplossing voor de tegenstellingen in Bosnië-Herzegovina een positief resultaat zal opleveren, is nog steeds uiterst klein. Zeker indien Genève definitief mislukt lijkt, neemt de kans op een hernieuwde escalatie van de gevechten en een verdergaande buitenlandse militaire betrokkenheid bij het conflict in Bosnië-Herzegovina toe. Zowel in de islamitische als in de westerse wereld lijkt de steun voor een dergelijke interventie te groeien.